

ΕΙΔΙΚΕΣ
ΕΚΘΕΣΕΙΣ

9

SPECIAL
REPORT

ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΣΚΟΥΒΕΛΗΣ

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

HELLENIC
FOUNDATION
FOR DEFENSE
AND FOREIGN
POLICY

CENTER FOR TURKISH AND ISLAMIC STUDIES

Αθήνα, Νοέβριος 1991

Copyright © 1991
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ηλ. Κουσκουβέλης

DESKTOP PUBLISHING
Ειρήνη Ανδρονπούλου

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ταχυδρ. Διεύθυνση:
ΕΛΙΑΜΕΠ,
Τ.Θ. 26030
100 2 Αθήνα,
Τηλ.: 01/88.14.723, 88.16.310, 88.19.782
Fax : 01/88.17.394

ΤΟ ΕΛΙΑΜΕΠ ΔΕΝ ΥΠΟΘΕΤΕΙ ΩΣ ΙΔΡΥΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ. ΚΑΤΑΒΑΛΛΕΜΑΛΙΣΤΑ ΠΡΟΣ-
ΠΑΘΕΙΑ ΝΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΟΥ
ΔΥΝΑΤΟΥ ΟΛΕΣ ΟΙ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ. ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΑΥΤΟ, ΟΙ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΓΝΩΜΕΣ ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΣΕΙΡΕΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΟΥ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΔΙΔΟΝ-
ΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΙ ΟΤΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΟΥΝ
ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ, ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ, ΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ Η' ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΘ' ΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΤΡΟΠΟ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πίνακας Περιεχομένων.....	3
Εισαγωγή.....	4
Α. "Με το κλειδί στο χέρι".....	4
Β. Λειτουργίες/Χρήσεις.....	4
Γ. Το συμβόλαιο κατασκευής των Turksats.....	6
Δ. Άμεσες ωφέλειες για την Τουρκία.....	8
Ε. Μελλοντικές Τουρκικές ωφέλειες.....	9
ΣΤ. Συνέπειες για την Ελλάδα.....	9
Ζ. Εναλλακτικές λύσεις για την Ελλάδα.....	11
Η. Χάρτης.....	12
Θ. Ενδεικτική Βιβλιογραφία.....	13

Η νέα Τουρκική πρόκληση έρχεται από το διάστημα. Το 1993 και το 1994, αντίστοιχα, η Τουρκία θα έχει στη διάθεσή της δύο τηλεπικοινωνιακούς γεωστατικούς δορυφόρους: τον Turksat 1 και τον αναπληρωματικό του Turksat 2.

Η Τουρκία εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες που της παρέχουν η τεχνολογία, οι διεθνείς οικονομικοί κύκλοι και το διεθνές δίκαιο των τηλεπικοινωνιών, με σκοπό να ενισχύσει την πολιτική και στρατηγική της θέση, να προωθήσει τις εθνικιστικές της επιδιώξεις, να καλυτερέψει την εικόνα της στη διεθνή κοινότητα και να επιταχύνει την οικονομική και τεχνολογική της ανάπτυξη.

Με την προοπτική και μόνο των δύο δορυφόρων άρχισε από τώρα να επηρεάζει τις πολιτικές, στρατιωτικές, οικονομικές και πολιτιστικές εξελίξεις στην περιοχή μας. Μετά το 1993 η επιρροή της θα μεγεθυνθεί και ίσως οι γείτονές της, όχι μόνο να μην έχουν πια τη δυνατότητα να τη συναγωνισθούν αλλά, να πρέπει να δεχθούν τους όρους της.

Για να γίνουν αντιληπτά τα παραπάνω, είναι αναγκαία μία σύντομη περιγραφή του μελλοντικού δορυφορικού συστήματος της Τουρκίας, των δυνατοτήτων και των χρήσεων του, των οφελών της Τουρκίας και των πιθανών συνεπειών για τη χώρα μας.

A. "Με το κλειδί στο χέρι".

Το Σεπτέμβριο του 1989, η Τουρκία προκήρυξε διεθνή διαγωνισμό για την κατασκευή ενός πλήρους συστήματος δορυφορικών τηλεπικοινωνιών.¹ Σύμφωνα με το συμβόλαιο που υπεγράφη πολύ διακριτικά στις 23/12/1990 με την Αεροσπασιάλ (Aerospatiale),² το σύστημα θα περιλαμβάνει δύο δορυφόρους σε γεωστατική τροχιά και ένα³ ή δύο (Αγκυρα και Κωνσταντινούπολη)⁴ σταθμούς στο έδαφος.

Οι κατασκευαστές ανέλαβαν να μεσολαβήσουν για τη χρηματοδότηση των δορυφόρων (100% χρηματοδότηση)⁵ και τα αντισταθμιστικά οφέλη της Τουρκίας• επιπλέον, να διαπραγματευθούν τα συμβόλαια εκτόξευσης με την Αριανεσπιάς (Arianespace) και τις απαραίτητες ασφάλειες, να εγγυηθούν την τοποθέτησή τους στις επιλεγμένες από την Τουρκία τροχιές, τη λειτουργία τους για δύο χρόνια στις προβλεπόμενες συχνότητες και να εκπαιδεύσουν το προσωπικό εδάφους. Η παράδοση των δορυφόρων "με το κλειδί στο χέρι" αποτελεί μία σημαντική καινοτομία στην Ευρωπαϊκή Διαστημική αγορά.⁶

Οι Τουρκικοί δορυφόροι θα είναι μέσης ισχύος με 16 αναμεταδότες (transponders) 55 W στη μπάντα Ku (12-14 GHz) εκ των οποίων 10 θα μεταδίδουν σε στενή συχνότητα

1. *Le Monde*, 27/9/90.

2. *Act. Aérospatiale*, 20/12/2/1991, p. 40.

3. *Act. Aérospatiale*, 12/2/1990, p. 27 και 19/26/11/90, p. 56.

4. *Le Monde*, 20/12/90.

5. *Act. Aérospatiale*, 12/26/11/1990, p. 56.

6. *Le Monde*, 17/09/09/1990, Octobre 1990, p. 49.

(36 MHz) και 6 σε πλατειά συχνότητα (72 MHz). Η δυνατότητά τους θα είναι 18000 τηλεφωνικές επικοινωνίες ή 16 τηλεοπτικά προγράμματα.⁷

Παρόλο που οι δορυφόροι αυτοί δεν ανήκουν στην κατηγορία των δορυφόρων ραδιοτηλεοπτικής και άμεσης μετάδοσης, οι εκπομπές τους θα έχουν ισχύ 51 dBW στην Τουρκία και 48 dBW πάνω από την Κεντρική Ευρώπη.⁸ που επιτρέπουν την παρακολούθηση των προγραμμάτων τους με κεραίες-δίσκους διαμέτρου 40-50 εκατοστών.⁹

Οι δορυφόροι είναι του τύπου Σπείσμπας (Spacebus) 100 και θα είναι παρόμοιοι με αυτούς που χρησιμοποιεί η Γιούτελσατ (Eutelsat), γεγονός που αυξάνει την αξιοπιστία τους.¹⁰ Θα ζυγίζουν 1742 kg στην εκτόξευση και 1702 kg σε τροχιά, ενώ θα τροφοδοτούνται σε ενέργεια από ηλιακή γεννήτρια, ισχύος 2,5 KW στο τέλος της ζωής τους (10 χρόνια).¹¹

B. Λειτουργίες/Χρήσεις.

Ο Turksat 1 θα μεταδίδει προγράμματα σε τρεις περιοχές κάλυψης (footprint):

α. στην Τουρκία και τις γύρω από αυτή χώρες, δηλαδή στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία, την Κύπρο, τη Συρία, το Ιράκ, το Ιράν, και την συνορεύουσα προς αυτήν περιοχή της Σοβιετικής Ένωσης■

β. στη Γερμανία, το Βέλγιο, την Ολλανδία και το Λουξεμβούργο, για τους εκεί πάνω από 2 εκατομμύρια Τούρκους μετανάστες,¹² καθώς και στη βόρεια Ιταλία και τη Γιουγκοσλαβία. Λόγω της φυσικής επέκτασης του σήματος (spill-over) προς βορρά και νότο αντίστοιχα στις δύο αυτές περιοχές, η Τουρκία πετυχαίνει την πλήρη κάλυψη των Βαλκανίων.¹³

γ. σε μια περιοχή της κεντρικής/νότιας Σοβιετικής Ένωσης, όπου η Τουρκία ισχυρίζεται ότι ζουν 80 εκ. Τουρκόφωνοι.¹⁴

Οι δορυφόροι θα χρησιμοποιηθούν επιπλέον για μετάδοση πληροφοριών από τράπεζες, επιχειρήσεις, Πανεπιστήμια, αεροπορικές εταιρείες, αλυσίδες σουπερμάρκετ και γενικά τον ιδιωτικό τομέα.¹⁵ Αναλυτικότερα: 7 αναμεταδότες θα χρησιμοποιηθούν για τηλεόραση, 2 για την τηλεφωνία - συμπεριλαμβανομένης και της κινητής¹⁶ - και το τέλεξ, 2 για μικροσταθμούς επιχειρήσεων (VSAT),¹⁷ 1 για το ράδιο και την

7. ΣΑΠΕΕ No 5.

8. Ibid.

9. Γαλλία & Ηνωμένο Βασίλειο, ΣΑΠΕΕ No 10, Vol 6, p. 9.

10. ΣΑΠΕΕ No 6* η οποία αφορά την επικοινωνία των επικοινωνιών.

11. ΣΑΠΕΕ No 5.

12. ΣΑΠΕΕ No 9.

13. Ισχυρή συναπτερόμενη χρήση.

14. ΣΑΠΕΕ No 4.

15. ΣΑΠΕΕ No 9.

16. Γαλλία & Ηνωμένο Βασίλειο, ΣΑΠΕΕ No 10.

17. ΣΑΠΕΕ No 11, άρθρο 1.1.1.1.

ηλεκτρομαγνητική παρεμβάση των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων (AFRTS), και προβλέπεται και αναμεταδότης για στρατιωτικές χρήσεις στην περίφημη συχνότητα X (7-8 GHz).¹⁹

Γ. Το συμβόλαιο κατασκευής των Turksats.

Είναι σημαντικό να εξετάσουμε το συμβόλαιο και να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις των διαπραγματεύσεων για να καταλάβουμε τις διπλωματικές πιέσεις που ασκήθηκαν και τα πιθανά άδηλα οφέλη της Τουρκίας.

1. Διεκδικητές.

- α. Η Μπρίτις Αεροσπίες (British Aerospace) σε κοινόχρηστο με τις Ματρά Μαρκόνι Σπέις (Matra Marconi Space) και ANΤ Μπος Τελεκόμ (Bosh Telecom).¹⁹
- β. η Αμερικανική εταιρεία Χιούζ (Hughes).²⁰
- γ. Η Αεροσπασιάλ επικεφαλής κοινόχρηστο με την Αλκατέλ Εσπας (Alcatel Espace), τη Γερμανική Ντόιτσε Αεροσπίες [Deutsche Aerospace (MBB)], τις Εξεκόν Εντοσουέζ (Execorp Indosuez) και Αεροασσιράνς (Aeroassurance), θυγατρικές της Αεροσπασιάλ,²¹ και την Τουρκική Τελετάς (Teletas).²²

2. Τιμή/Θροι.

Η αρχική προσφορά της Αεροσπασιάλ ήταν 625 εκ. Γερμανικά Μάρκα ή 2112 εκ. Γαλλικά Φράγκα.²³ Κατά την υπογραφή όμως του συμβολαίου αναφέρθηκε το ποσό των \$300 εκ. ΗΠΑ,²⁴ δηλαδή, σε Δραχμές, περίπου 600 δις.

Η παράδοση θα γίνει σε 31 μήνες από την απογραφή, δηλαδή τον Ιούλιο 1993. Για κάθε μέρα καθυστέρησης η Αεροσπασιάλ θα χάνει 0,1% του ποσού του συμβολαίου, με γλαφόν το 6%.²⁵

3. Το "θρίλερ" των προθεσμιών.²⁶

Στις 25/8/1990, η Τουρκία ανήγγειλε ότι η τελική διαπραγμάτευση θα γινόταν με το κοινόχρηστο της Αεροσπασιάλ²⁷ και το συμβόλαιο θα υπογραφόταν στις 5/9/1990. Όμως η υπογραφή αναβλήθηκε για τις 5/10/90 μετά από παρέμβαση της Αμερικανικής

19. Βαρέμης Νο 5.

20. U.S. Space & Defense Times, 10/12/1990.

21. Βαρέμης Νο 5.

22. Βαρέμης Νο 6.

23. Βαρέμης Νο 5.

24. IFAI - 31.08.1990. Η Τουρκία τόνισε την προσφορά και θα σκληρώσει σε κάποιο χρόνο των αναθεωρήσεων της που προβλέγονται από τους Τούρκους μεταδόσεις.

25. ΕΠΙΛΗΥΣΗ ΤΟΥΡΚΙΑΣ, 16.02/1/1991, σ. 10.

26. Βαρέμης Νο 2.

27. Κατά το ΔΕΛ. ΠΑ. ΓΟΜΠΟΠΗ (Συμφ. Νο 2), οι διαπραγματεύσεις για τους Τούρκους επεκτάσαν το με καλύτερο "θρίλερ" του 1990 ότι διαπραγματεύτηκαν.

28. Βαρέμης Νο 6.

κυβέρνησης²⁸ υπέρ Αμερικανικών εταιρειών που ισχυρίσθηκαν ότι δεν πρόλαβαν να υποβάλουν προτάσεις.²⁹

Αναγγέλθηκε ότι η υπογραφή των συμβολαίων θα γίνει με την Αεροσπασιάλ στις 23/10/90,³⁰ και στη συνέχεια στις 26/11, επειδή οι Τούρκοι ήθελαν η τελετή να συμπέσει "με τα 150 χρόνια του Τουρκικού Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών"...³¹

Νέα αναβολή της υπογραφής από την Τουρκία και νέος πόλεμος πρεσβειών στην Αγκυρα. Δικαιολογία επίσημη: έπρεπε να μετατοπισθεί η τροχιά του δορυφόρου ώστε να καλύπτει περιοχές της ΕΣΚΔ* ανεπίσημα, με σκοπό να αντιμετωπισθεί η αντίθεση της Γαλλίας έναντι της Τουρκίας στα θέματα των Κούρδων και των Αρμενίων, καθώς και οι πωλήσεις όπλων από τη Γαλλία στην Κύπρο.³² Παράλληλα ανακοινώνεται στις 5/12/1990 ότι προσκαλούνται μόνο οι Ευρωπαίοι κατασκευαστές για τελευταία προσφορά.³³ Στις 18/12/1990 υποβλήθηκαν οι τελευταίες προτάσεις και το συμβόλαιο υπεγράφη διακριτικά στις 21/12/1990.³⁴

Κατά τη διάρκεια αυτού του "θρίλερ" έγιναν, σύμφωνα με τον ειδικευμένο τύπο, πολλές παρεμβάσεις πρεσβευτών, υπουργών, ακόμη και αρχηγών κρατών.³⁵ Έτσι το καλοκαίρι του 1990, μετά από επίσκεψη της κ. Θάτσερ στην Τουρκία, παράλιγο να κέρδιζε το συμβόλαιο η Μπρίτις Αεροσπείς.³⁶

Τέλος δεν έλειψαν και οι καταγγελίες. Η Βρεταννοί κατηγορήσαν ότι κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του κ. Καρπαντιέ, Γάλλου Επιτρόπου της υπεύθυνης για τις τηλεπικοινωνίες 13ης Διεύθυνσης, ασκήθηκαν με εντολή της χώρας του πιέσεις για να προτιμηθεί το κονσόρσιουμ της Αεροσπασιάλ. Φυσικά το γεγονός διαψεύσθηκε.³⁷ Όμως το τι πραγματικά συνέβη φαίνεται από τη δήλωση του Γάλλου υπουργού Επικοινωνιών: "πρόκειται για ένα συμβόλαιο που κερδίσαμε με σκληρό αγώνα, μετά από μία πολύ σοβαρή πολιτική μάχη".³⁸

Δ. Άμεσες ωφέλειες για την Τουρκία.

Η πρώτη επιτυχία της Τουρκίας είναι οικονομική. Η χρηματοδότηση του συνόλου του προγράμματος γίνεται από Ευρωπαϊκές τράπεζες, ενώ τα αντισταθμιστικά οφέλη που ζήτησε η Τουρκία και, φυσικά, οι ασφάλειες των δορυφόρων μελετήθηκαν από τις εταιρείες Εξεκόντ Εντοσοουζ και Αεροσσιράνς, θυγατρικές της Αεροσπασιάλ. Το κόστος είναι πολύ χαμηλό, αφού η τελευταία τιμή της Αεροσπασιάλ, μετά τις

28- DUMERIL No 19.

29- DUMERIL No 2.

30- DUMERIL No 4.

31- DUMERIL No 5.

32- Le Monde, 30/11/1990.

33- DUMERIL No 14.

34- DUMERIL No 2.

35- Ibid.

36- Le Monde, 22/07/1990.

37- DUMERIL No 19.

38- DUMERIL No 2.

αναβολές, είναι χαμηλότερη κατά \$100 εκ. από αυτή του Αυγούστου.³⁹ Η Τουρκία θα αρχίσει να πληρώνει μετά τη θέση σε τροχιά του πρώτου από τους δορυφόρους⁴⁰ και υπάρχει και ρήτρα στην περίπτωση καθυστέρησης παράδοσης των δορυφόρων.

Η δεύτερη επιτυχία είναι στο χώρο της προβολής, μια που η Τουρκία αρέσκεται τελευταία να κάνει να μιλούν γι αυτή. Το δεύτερο εξάμηνο του 1990 ο ξένος τύπος ασχολήθηκε εκτενέστατα με τους Τουρκικούς δορυφόρους και τώρα, τουλάχιστον στο χώρο των τηλεπικοινωνιών, γνωρίζουν για τους Turksat. Ακόμη πέρασε μηνύματα του τύπου "η υπογραφή θα συμπέσει με τα 150 χρόνια του Τουρκικού Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών."⁴¹

Η τρίτη πιθανή επιτυχία είναι πολιτική. Και εδώ πρέπει να ρωτήσουμε δικαιολογημένα, όταν ο Γαλλικός τύπος έγραψε για επεμβάσεις "αρχηγών κρατών": τι ανταλλάγματα πήρε η Τουρκία από τη Γαλλία; Ακόμη τι υποσχέθηκε ο Γάλλος Επίτροπος της 13ης Διεύθυνσης που επισκέφθηκε την Αγκυρα ακριβώς πριν αναγγείλει η Τουρκία ότι το συμβόλαιο κερδίζει η Αεροσπατιά;⁴²

Ε. Μελλοντικές Τουρκικές ωφέλειες.

Οι Τούρκοι πιστεύουν, δικαιολογημένα, ότι το γεγονός αυτό θα "απογειώσει" τη βιομηχανία ηλεκτρονικών.⁴³ Η αρχή προφανώς θα γίνει με την Τελετάς που συμμετέχει στην κατασκευή του συστήματος και στην οποία θα γίνει μεταφορά τεχνογνωσίας. Η τεχνογνωσία στην κατασκευή και κυρίως στο χειρισμό ενός δορυφορικού συστήματος θα τους επιτρέψει να προχωρήσουν περισσότερο στην πολύ κερδοφόρα αγορά των τηλεπικοινωνιών.

Οι δορυφόροι θα συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη της Τουρκικής οικονομίας. Η ενδοκίαση καναλιών στο δορυφορικό σύστημα θα αποφέρει αφενός σημαντικά έσοδα στον Τουρκικό Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών. Η χρήση των δορυφόρων από τράπεζες, αεροπορικές εταιρείες, αλυσίδες σουπερμάρκετ και η παραχώρηση αναμεταδοτών για την κινητή τηλεφωνία και μικροσταθμούς επιχειρήσεων (VSAT) αφετέρου, δημιουργούν ακόμη καλύτερες προϋποθέσεις στη γειτονική μας χώρα για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Η Τουρκία θα αποκτήσει μεγαλύτερη αυτονομία ως προς τους δορυφόρους της Γιούτελσατ (Eutelsat),⁴⁴ θα μπει στην περιορισμένου αριθμού ομάδα των χωρών με διαστημικές δραστηριότητες και θα έχει ένα σημαντικό επιχείρημα για να γίνει δεκτή στην Ευρωπαϊκή Διαστημική Υπηρεσία (ΕΔΥ) και τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Ας σημειωθεί πως η Ελλάδα δεν είναι μέλος της ΕΔΥ και ότι διοικητικά η ΕΔΥ είναι ανεξάρτητη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Επομένως, η Ελλάδα, που δεν είναι μέλος της ΕΔΥ, δεν μπορεί να εμποδίσει μία τέτοια πιθανή εξέλιξη.

39. Βαθμ. Νο 22.

40. Βαθμ. Νο 5.

41. Βαθμ. Νο 5. Ως συμπέρασμα ότι ο Τουρκικός ισχυρισμός δεν ευσταθεί αφού ο τηλεόρατος κατασκευάστηκε το 1937 και το τηλεφώνο το 1926.

42. Βαθμ. Νο 19.

43. Βαθμ. Νο 24. Ειδικότερα έρχονται σχετιζόμε με τη βιομηχανία ηλεκτρονικών στην Τουρκία διαπιστώσεις στο περιοδικό ΕΠΙΛΟΓΗ & ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ, Έκδοση, Ιούν 1989, σσ. 43-44. Στο Βαθμ. Νο (σ. 47) αναφέρεται, μεταξύ άλλων, πως η Τουρκία ελάττωσε κατά χρόνο 15 με 20.000 χιλιάδες κερτίδες βιομηχανικής χρήσης στην Ελλάδα επί των Εθνών.

44. Βαθμ. Νο 56.

Με ένα δορυφορικό τηλεοπτικό σύστημα η Τουρκία δεν θα χρειάζεται πια ξένα τηλεοπτικά δίκτυα, όπως το CNN, ούτε εταιρείες δημοσίων σχέσεων, όπως η Μέριλ Λίντς, για την προβολή της ως "αναπτυγμένης χώρας". Με το δικό της δορυφορικό τηλεοπτικό σύστημα θα μπορεί να προβάλεται αλλά και να ποδηγετεί τους Τούρκους μετανάστες.

ΣΤ. Συνέπειες για την Ελλάδα.

Αν κοιτάξουμε το χάρτη θα δούμε πως ο Τουρκικός δορυφόρος καλύπτει τη μισή Ελλάδα και πλέον. Στην πραγματικότητα όμως την καλύπτει ολόκληρη. Το γεγονός ότι οι ομόκεντροι κύκλοι, που εμφανίζουν την περιοχή κάλυψης και την ισχύ του σήματος εκπομπής του Turksat 1, σταματούν λίγο δυτικότερα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και δεν επεκτείνονται ώστε να καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα μας, δεν σημαίνει ότι δεν είναι δυνατή η λήψη και στις μη εμφανιζόμενες στο χάρτη ως καλυπτόμενες περιοχές. Απλά στις περιοχές αυτές απαιτείται κεραία μεγαλύτερης διαμέτρου.

Ο πρώτος στόχος της Τουρκίας θα είναι φυσικά η Μουσουλμανική μειονότητα. Αν και η μειονότητα μπορεί και σήμερα να παρακολουθεί κατά περιοχές κάποια κανάλια Τουρκικής τηλεόρασης, οι δορυφόροι θα προσφέρουν ολική τηλεοπτική κάλυψη της περιοχής και θα δημιουργήσουν εντυπώσεις. Οι φιλότουρκοι μουσουλμάνοι θα μπορούν πλέον να χρησιμοποιήσουν πειστικά το επιχείρημα ότι η Τουρκία είναι μία χώρα τεχνολογικά πιο αναπτυγμένη από την Ελλάδα που διαθέτει ακόμη και διαστημική τεχνολογία.

Εξάλλου, η αμφισβήτηση του Αιγαίου θα συνεχισθεί. Γιατί το Αιγαίο να είναι Ελληνικό τη στιγμή που καλύπτεται από Τουρκικό δορυφόρο; Γιατί ο διεθνής εναέριος χώρος του Αιγαίου να υπάγεται στο FIR Αθηνών αφού ο Τουρκικός δορυφόρος θα επιτρέπει καλύτερο έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας, καθώς και την κινητή τηλεφωνία, αυτή ακριβώς που χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τα αεροσκάφη; Γιατί η επιχειρησιακή ευθύνη για τη διάσωση πλοίων σε κίνδυνο στο Αιγαίο να ανήκει στην Ελλάδα, αφού η Τουρκία θα διαθέτει ταχύτερο σύστημα εντοπισμού; Θα μπορούσε η Τουρκία έχοντας το πλεονέκτημα των υπηρεσιών του διαστήματος να προσπαθεί, όπως το έχει κάνει και στο παρελθόν, να επεμβαίνει πρώτη ώστε να εκθέσει την Ελλάδα στο Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό, αμφισβητώντας έτσι την Ελληνική αποτελεσματικότητα για διάσωση και την Ελληνική κυριαρχία στο Αιγαίο.

Η αποτελεσματικότητα των Τουρκικών στρατιωτικών επικοινωνιών θα αυξηθεί και κυρίως αυτή των κινητών μονάδων.⁴⁵ Το Τουρκικό επιτελείο θα γνωρίζει ανά πάσα στιγμή τη θέση τους και θα παρακολουθεί την εξέλιξη των επιχειρήσεων. Βέβαια, επιχειρηματολογείται ότι το εν λόγω σύστημα έχει ένα μειονέκτημα σε περίπτωση σύρραξης: αν καταστραφούν οι κεντρικοί επίγειοι σταθμοί, τότε τίθεται εκτός λειτουργίας ολόκληρο το σύστημα.

Τεχνικοί διαβεβαιώνουν ότι ο Turksat 1 δεν θα έχει δυνατότητα παρακολούθησης των Ελληνικών στρατιωτικών τηλεπικοινωνιών.⁴⁶ Όμως, με δεδομένο το Τουρκικό ενδιαφέρον για απόκτηση τεχνολογίας στο χώρο της ηλεκτρονικής παρακολούθησης – στο οποίο, σύμφωνα με ξένο περιοδικό, αναφέρθηκε ανακοίνωση του Γαλλικού Υπουργείου Εξωτερικών⁴⁷ – και την υποχρέωση του κατασκευαστή για μεταφορά τεχνολογίας, τίποτε δεν αποκλείει την κατασκευή μελλοντικά ενός μικρού

45. Αυτή η χρήση είναι δυνατή με συστήματα ανάλογα των ΜΙΕΤα, που θα χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις.

46. Ο πρόεδρος του Κολλεγίου συνέθεσε ότι παρακολούθηση μπορεί να γίνει και από γεωστασιτικούς δορυφόρους. *Time*, February 4, 1991, p. 39.

47. Σύμφωνα με το περιοδικό *France International*, 3/2/1990, p. 4.

δορυφόρου ηλεκτρονικής παρακολούθησης σε χαμηλή τροχιά. Ένας τέτοιος δορυφόρος θα μπορεί να κάνει συχνά περάσματα πάνω από την Ελλάδα και να μεταδίδει τις πληροφορίες, ακόμη και αν είναι μακριά από την Τουρκία, μέσω του Turksat 1, που θα βρίσκεται πάντα πάνω από την Τουρκία και θα καλύπτει όλο τον ορίζοντα.

Υπάρχουν δύο ακόμη ενδείξεις για κάποιες επιπλέον των τηλεπικοινωνιών χρήσεις των δορυφόρων. Πρώτον, ότι το περιοδικό Cable & Satellite, αναφέρεται σε "στρατιωτικό φορτίο" ("military payload") του Τουρκικού δορυφόρου και όχι απλά για τη χρήση ενός αναμεταδότη του δορυφόρου από τις Τουρκικές ένοπλες δυνάμεις.⁴⁹ Δεύτερον, ότι, ενώ ο δορυφόρος έχει 16 αναμεταδότες, γνωρίζουμε μόνο την κατανομή χρήσης των 13, συμπεριλαμβανομένου και αυτού των ενόπλων δυνάμεων. Εύλογα λοιπόν μπορεί να ερωτηθεί αν οι υπόλοιποι τρεις αναμεταδότες υπάρχουν απλά για να καλύψουν τυχόν βλάβη κάποιου άλλου ή για κάποια χρήση που δεν έχει γνωστοποιηθεί.

Τέλος, είναι πιθανό η Ελλάδα να γίνει επαίτης της Τουρκίας. Σύμφωνα με το Δίκαιο της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (ΔΕΤ) που ρυθμίζει το θέμα θέσης σε γεωστατική τροχιά και κατανομής/καταχώρησης συχνότητων, μία χώρα που θέλει να τοποθετήσει δορυφόρο σε γεωστατική τροχιά πρέπει συντονισθεί με τους ήδη υπάρχοντες χρήστες ώστε το νεοεισερχόμενο σύστημα να μην παρεμποδίζει ή να μην παρεμποδίζεται από τη χρήση των παλαιών.⁵⁰ Η διαπραγμάτευση και ο συντονισμός γίνεται σε διμερές επίπεδο. Αν και μέχρι σήμερα έχει συμβεί τα προϋπάρχοντα συστήματα να κάνουν παραχωρήσεις ώστε ένα νέο δορυφορικό σύστημα να λειτουργήσει, νομικά τουλάχιστον δεν έχουν καμία υποχρέωση να το κάνουν.⁵¹ Έτσι, αν μελλοντικά η Ελλάδα χρειαστεί κάποια συχνότητα, έστω παραπλήσια με αυτές που έχει ήδη πάρει η Τουρκία και υπάρχει πρόβλημα παρεμβολών, τότε θα πρέπει να διαπραγματευθεί μαζί της.

2. Εναλλακτικές λύσεις για την Ελλάδα.

1. Να εξακριβώσει αν ο Turksat 1 έχει δυνατότητες ηλεκτρονικής παρακολούθησης ή αν οι κατασκευαστές έχουν υποχρέωση μεταφοράς τεχνογνωσίας αυτού του είδους. Επιπλέον να υπολογίσει σε πόσο χρόνο θα είναι ικανή μόνη της πλέον η Τουρκία να κατασκευάσει και να χειρισθεί ένα δορυφορικό σύστημα, που θα μπορούσε να είναι και στρατιωτικό.
2. Να ζητήσει να της κατακυρωθεί από τη ΔΕΤ μία θέση σε γεωστατική τροχιά – θέση που της ανήκει σύμφωνα με το πλάνο (allotment plan) – και να καταχωρήσει τις σχετικές συχνότητες. Έχοντας συγκεκριμενοποιήσει τις Ελληνικές συχνότητες, τότε θα μπορεί να καθορίσει αν και κατά πόσο η Τουρκία έχει ιδιοποιηθεί

⁴⁹ Cable & Satellite, June 1982.

⁵⁰ Article 11, 110, Radio Regulations, Resolution No. 5, "relating to the use of the geostationary satellite orbit and the planning of the space services utilization", 1962.

⁵¹ A Smith summarizes: "Although registered systems can, and sometimes do, make adjustments to accommodate a proposed system, they have no obligation to do so. Thus, the exercise of unequal influencing power in favor of the registered system is always a potential" James Smith M.S.E. "The Space Wars: Reflections on 1985, Prospects for 1989" in Proceedings of the 29th Colloquium on the Law of Outer Space, 6100, N. York, 1982, p. 145, note no. 57. In 1986, 69th, of Jusselmann and Chipman συμπράττοντες: "Although no country has yet been able to find an acceptable position for a satellite, the difficulties of coordination have been growing..." Jusselmann N. & Chipman Eds. "Developing Countries," the GEO and the WARC and its Consequences", in Space Law, 600001, 1981, p. 296.

συχνότητες που είναι απαραίτητες και να ζητήσει από την Τουρκία να τροποποιήσει τις δικές της. Η κίνηση αυτή θα πρέπει να γίνει όσο το δυνατόν πιο σύντομα, δεδομένου ότι, όταν τεθούν σε λειτουργία οι Turksats, γίνεται αντικειμενικά πιο δύσκολη η μεταβολή συχνοτήτων και επειδή πολλά κράτη ενδιαφέρονται για θέση στη γεωστατική τροχιά ανάλογη με αυτή που ενδιαφέρει τη χώρα μας (π.χ. Μάλτα, ΕΣΚΔ). Πρέπει να σημειωθεί ότι σήμερα, σύμφωνα με υπολογισμούς μας, δεν πρέπει να υπάρχουν περισσότερες από δύο θέσεις ελεύθερες στη γεωστατική τροχιά που να είναι χρήσιμες για την Ελλάδα.

3. Δεν είναι απαραίτητο η Ελλάδα να τοποθετήσει και να χρησιμοποιήσει δικό της δορυφόρο στη θέση και τις συχνότητες που θα της κατακυρώσει η ΔΕΤ. Μπορεί κάλλιστα να ενοικιάσει τη θέση της σε κάποιο οργανισμό όπως προτίθενται να κάνουν και άλλες χώρες.⁵¹

4. Ίσως η Ελλάδα θα μπορούσε να διαμαρτυρηθεί στην Τουρκία, επειδή η τελευταία σκοπεύει να εκπέμψει τηλεοπτικά προγράμματα στην Ελληνική επικράτεια. Αν και δεν είναι γενικά παραδεκτό ότι μία χώρα πρέπει να πάρει έγκριση πριν εκπέμψει σε ξένη χώρα, εν τούτοις η Τουρκία ζήτησε άδεια από την κυβέρνηση της Γερμανίας ώστε να εκπέμψει στη χώρα αυτή. Ερωτάται λοιπόν, αν η Τουρκία είχε την υποχρέωση να προβεί σ'αυτή την ενέργεια ως προς τη Γερμανία, τότε γιατί δεν έχει την ίδια υποχρέωση και απέναντι στην Ελλάδα;

5. Θα πρέπει να αποφευχθεί οποιαδήποτε προσπάθεια παρεμβολής στις εκπομπές τουρκικών δορυφορικών τηλεοπτικών προγραμμάτων. Στην περίπτωση αυτή είναι δυνατό να καταδικαστούμε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο που έχει ήδη καταδικάσει χώρες για την παρεμπόδιση τηλεοπτικών προγραμμάτων, θεωρώντας την πράξη αυτή ως παρεμπόδιση της ελεύθερης διακίνησης ιδεών.⁵²

6. Το αν χρειάζεται η Ελλάδα δορυφόρο ή αν πρέπει να γίνει μέλος της ΕΔΥ, είναι θέματα που η πολιτική της Τουρκίας θέτει επί τάπητος και που δεν πρέπει να εκτιμηθούν με βάση την αντιπαράθεσή μας με την Τουρκία αλλά με διαφορετικά κριτήρια. Αυτά θα μπορούσαν να είναι δύο. Πρώτο, το γεγονός ότι στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες υπάρχουν 7 δισεκατομμύρια ΕΝΜ που περιμένουν να απορροφηθούν, ποσό που ξεπερνά κατά πολύ το κόστος ενός δορυφορικού συστήματος· αν η Ελλάδα χρηματοδοτήσει το 20% του προγράμματος τότε οι Κοινότητες θα χρηματοδοτήσουν το υπόλοιπο.⁵³ Δεύτερο, και ίσως σημαντικότερο, είναι τα οικονομικά και τεχνολογικά οφέλη που θα αποκομίζαμε από ένα δορυφορικό σύστημα.

51. Το 1990, συζητήθηκε εκτενώς στους "Εκπαινεμένους" κόκκους της Γεωστατικής και η Αρχική ομάδα που τότε ήταν θέση μας συχνότητες από τη ΔΕΤ, θα ενοικιάσουν από το Διαστημικό σε Ξένες Κατασκευές.

52. Δέκτης Application No. 10090/04, Geopress Radio AG, Jürg Meuwald, Hans-Joerg Leoniich et Marcel Calozzi *Autelital*, Switzerland, Report of the Commission, Strasbourg, 13/10/1990 και Application No. 12224/02, Autelital AG *Autelital*, Switzerland, Report of the Commission, Strasbourg, 02/3/1992.

53. Απόφαση του 116 November της 13ης Συνόδου της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, La Haye, 02/10/1991, σελ. 632.

Θ. ΧΑΡΤΗΣ

Πηγή: εμπιστευτική.

EIRP = Equivalent Isotropic Radiated Power (Ισοδύναμη ιστροπική επεμπομένη ισχύς).

dBW = Μονάδα μέτρησης ισχύος σήματος (ήχου και εικόνας).

dB = 10 log.(Power 1/Power 2).

EOC = End of Circle (τέλος κύκλου ζωής δορυφόρου).

G/T = Gain over Temperature (εκφράζει την ποιότητα του σήματος σε σχέση με τις αλλαγές θερμοκρασίας) ■ K = Kelvin.

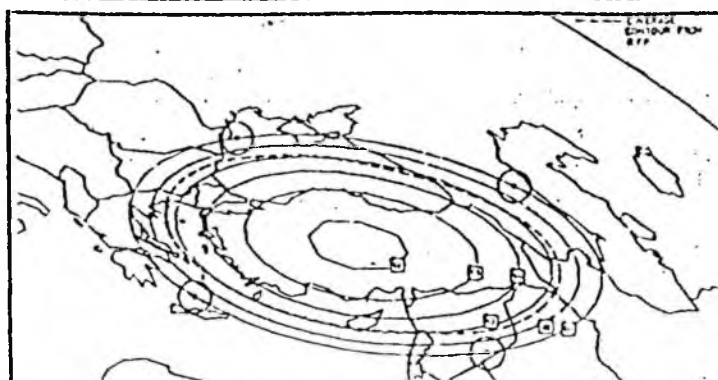
EIRP SUMMARY

EIRP (dBW)			EIRP (dBW)		
Location	Nominal	Minimum	Location	Nominal	Minimum
Adana	>55	>55	Munich	>53	>53
Ankara	>55	>55	Stuttgart	>53	63.0
Antalya	>55	64.6	Bonn	62.1	61.8
Balikesir	64.8	64.2	Hamburg	62.0	61.5
Bursa	65.0	64.6	Copenhagen	61.2	60.7
Diyarbakir	64.6	64.1	Amsterdam	60.8	60.3
Erzurum	64.9	64.1	Brussels	60.7	60.2
Eskisehir	>55	>55	*Paris	49.1	48.4
Famagusta	63.7	62.6	Milan	63.0	62.6
Gaziantep	>55	64.7	Rome	61.7	61.1
Istanbul	64.6	64	Geneva	61.6	61.2
Izmir	64.3	63.8	Vienna	>53	>53
Konya	>55	65.0	Budapest	62.2	61.9
Kars	64.0	63.0	Berlin	62.6	62.2
Manisa	64.4	64.0	Prague	>53	>53
Mersin	>55	64.6			
Sivas	>55	>55			
Trabzon	65.0	64.1			
Zonguldak	>55	64.5			

* = outside specified coverage region

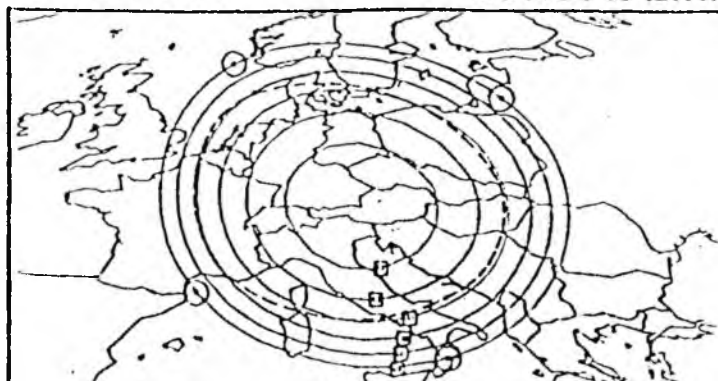
OVERALL PERFORMANCE

TURKEY	EIRP (dBW)	G/T (dB/K)	EUROPE	EIRP (dBW)	G/T (dB/K)
Nominal EOC over specified ellipse	62.6	9.0	Nominal EOC over specified area	49.9	8.2
Worst case EOC over specified ellipse	61.4	7.1	Worst case EOC over specified area	49.2	7.6
Nominal EOC over Turkey mainland	62.7	6.3	Requirement over specified ellipse	49.0	7.0
Requirement over specified ellipse	61.0	7.0			

TURKEY EIRP

EUROPE EIRP

Θ. Ενδεικτική Βιβλιογραφία.

α. Βιβλία - Ανακοινώσεις.

Commission of the European Communities: The Community and Space, COM (88) 417 final, Brussels, 26 July 1988, 46 p.

Commission of the European Communities: Towards Europe-wide systems and services, COM (90) 490 final, Brussels, 20 November 1990, 146 p.

Pichler M.H.: Copyright Problems of Satellite and Cable Television in Europe, Nijhoff, Dordrecht, 1987, 198 p.

β. Άρθρα.

Cerf, Lippens de, P.: "International Satellite Telecommunications and E.E.C. Law", in Proceedings of the 30th Colloquium on the Law of Outer Space, IISL, AIAA, Washington, D.C., 1988, pp. 341-349.

Κουσκουβέλης Η.Ι.: "Implications of the Military Aerospace Plane Development", Proceedings of the 32nd Colloquium on the Law of Outer Space, IISL, AIAA, Washington D.C., 1990, pp. 361-5.

Κουσκουβέλης Η. Ι.: "The Method of Genetic Effectiveness and the Future of the Military Regime of Outer Space", in Space Law: Views of the Future, pp. 79-97.

Martinez L. F.: "The Legal Dimensions of East-West Satellite Communications", in Proceedings of the 33rd Colloquium on the Law of Outer Space, IISL, AIAA, Washington, D.C., 1991, pp. 327-334.

Ospina S.: "Piracy of Satellite-Transmitted Copyright Material in the Americas: Bane or Boon?", in Demac D.A.: Tracing New Orbits, Columbia University Press, N. York, 1986, pp. 167-198.

Smith M.L.: "Compliance of the Post-Space WARC ITU Regulatory Regimes with International Space Law", in Proceedings of the 32nd Colloquium on the Law of Outer Space, IISL, AIAA, Washington, D.C., 1990, pp. 259-265.

Smith M.L.: "The Space WARC: Reflections on 1985, Prospects for 1988", in Proceedings of the 29th Colloquium on the Law of Outer Space, IISL, AIAA, Washington, D.C., 1991, pp. 139-146.

Van der Heyden M. A.: "The Future of WARC'77 in the HDTV Era", in Proceedings of the 33rd Colloquium on the Law of Outer Space, IISL, AIAA, Washington, D.C., 1991, pp. 362-369.

Wiessner S.: "Art of the Possible: A Review of Space-WARC 1985-1988", in Proceedings of the 32nd Colloquium on the Law of Outer Space, IISL, AIAA, Washington, D.C., 1990, pp. 266-272.